

Praktijkervaringen met ANBI-regeling

Onderzoeksresultaten 2026

10 augustus 2026

Inhoud

Introductie	2
Waarde van ANBI-status en ervaringen met ANBI-toetsing	3
ANBI-status.....	3
ANBI-toetsing.....	3
Knelpunten bij naleving van ANBI-criteria	5
Naleving ANBI-criteria	5
Knelpunten	5
1. Steun aan niet-ANBI's in binnen- en/of buitenland	5
2. Stamvermogen	6
3. Aanhouden van reserves	6
4. Levering van producten en diensten ('commerciële activiteiten').....	7
5. 90% criterium	8
Overige knelpunten.....	8
Administratieve lasten	9
Ervaring met Belastingdienst.....	10
Conclusie	11

Introductie

Aanleiding

In het voorjaar van 2026 hebben CIO, Fondsen in Nederland, VrijwilligerswerkNL, Partos en Goede Doelen Nederland gezamenlijk een onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen van organisaties met de ANBI-status.

Doel

Het doel van het onderzoek luidt: inzicht krijgen in de knelpunten die organisaties ervaren bij het aanvragen en/of behouden van de ANBI-status en de toetsing op de ANBI-criteria en hierover in gesprek gaan met het Ministerie van Financiën.

Er hebben 233 respondenten deelgenomen aan dit onderzoek.

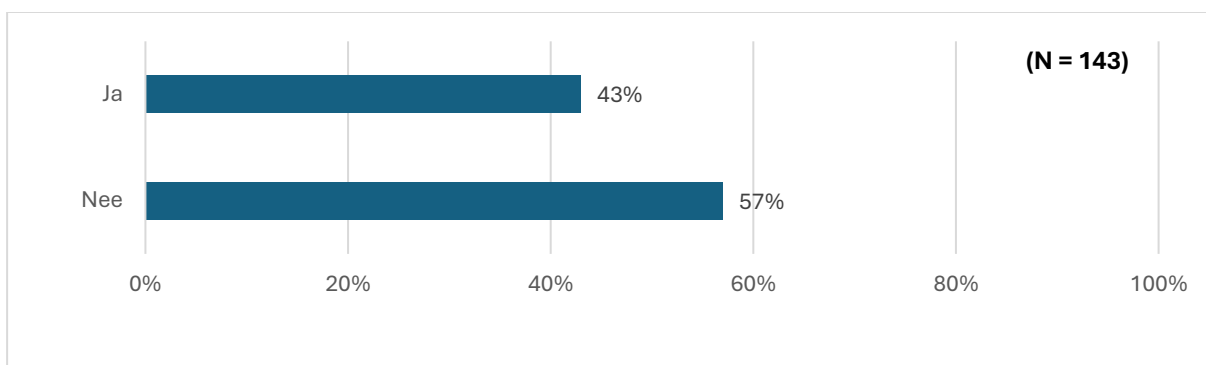
Waarde van ANBI-status en ervaringen met ANBI-toetsing

ANBI-status

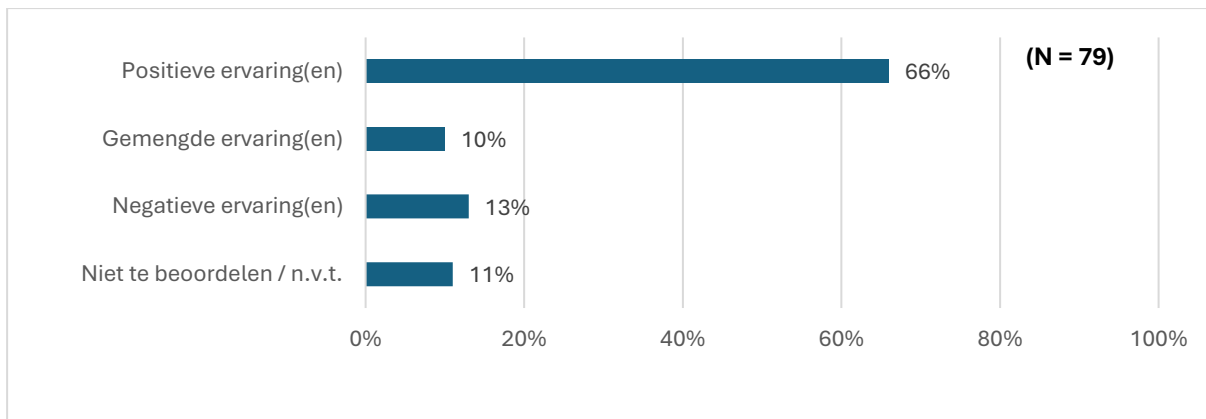
De ANBI-status is voor organisaties essentieel vanwege fiscale voordelen (80%) en vertrouwen en legitimiteit richting donateurs (79%), fondsen en (lokale) overheden. Zo stellen sommige gemeenten de ANBI-status als voorwaarde om in aanmerking te komen voor subsidies of om vrijwilligers hun vrijwilligerswerk te kunnen laten doen zonder dat zij hun uitkering verliezen.

ANBI-toetsing

De meeste organisaties ervaren de ANBI-toetsing als zorgvuldig en werkbaar, maar het proces wordt door respondenten ook als intensief, administratief zwaar, (soms) onzeker en moeilijk voorspelbaar ervaren.

Figuur 1 Is jouw organisatie na het verkrijgen van de ANBI-status al eens door de belastingdienst getoetst, voor zover je weet?

Figuur 2 Zo ja, wat was je ervaring?

In onderstaande punten worden de ervaringen met de ANBI-toetsing nader toegelicht op basis van de reacties van de respondenten.

Overwegend positief

- **Beleving bij organisaties:** een ANBI-toetsing levert vaak spanning of onzekerheid op. De ervaring verbetert bij goede communicatie en toelichting. In de meeste gevallen is er sprake van positieve afronding na aanpassingen.
- **Constructief, professioneel en zorgvuldig:** de toetsing verloopt vaak constructief, professioneel en zorgvuldig. Er is ruimte voor overleg en herstel van tekortkomingen. Het wordt door organisaties gezien als zinvolle prikkel voor transparantie en kwaliteit.

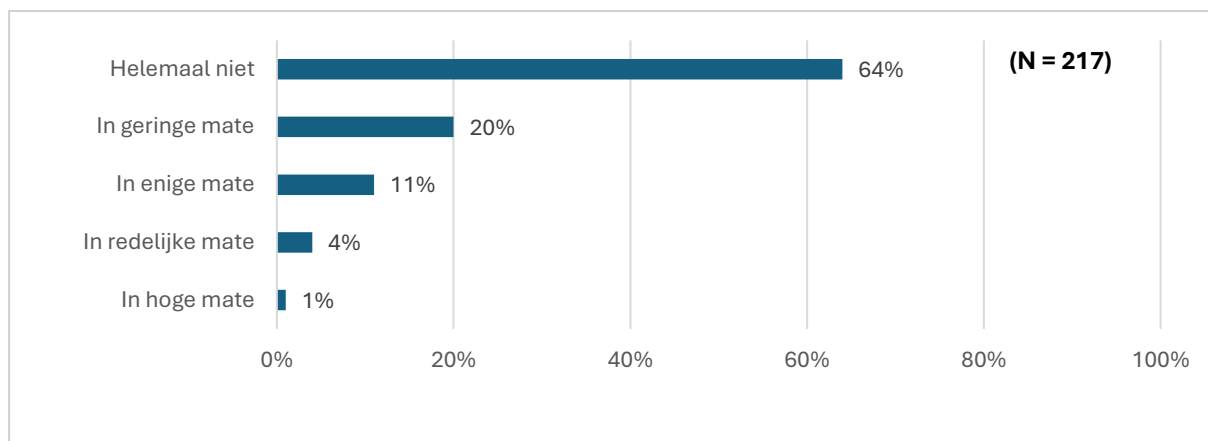
Aandachtspunten

- **Incidenteel maar impactvol:** er heerst incidenteel een gevoel van onvoldoende maatwerk en onevenredige strengheid in de toetsing. Wanneer er incidenteel sprake is van intrekking van de ANBI-status en juridische procedures is dit impactvol voor de organisatie.
- **Uitvoeringspraktijk:**
 - De focus van de toetsing door de Belastingdienst ligt voornamelijk op de **website, statuten en financiële verantwoording**. Er wordt een beperkte afstemming binnen de Belastingdienst zelf genoemd door de respondenten.
 - De ANBI-toetsing kan door organisaties als **uitgebreid en administratief zwaar** worden ervaren. Er blijken regelmatig veel vragen en informatieverzoeken te zijn vanuit de Belastingdienst. Ook is er soms sprake van een formele of strikte toepassing van regels.
 - De regelgeving wordt ervaren als **complex en soms onduidelijk**. Aangescherpte eisen leiden tot onzekerheid bij herbeoordeling. Het is voor organisaties niet altijd duidelijk waar de toetsing precies op is gebaseerd.
 - Organisaties geven aan dat de **publicatie-eisen** op de website in de praktijk aandacht vragen. Met name de benodigde digitale capaciteit en kennis vormen soms een uitdaging. Daarnaast ervaren sommige organisaties de openbaarmaking van bestuurders en andere gegevens als belastend of privacygevoelig.
 - Bij **kleine organisaties** leidt beperkte capaciteit ertoe dat het lastig is om te voldoen aan de eisen van de toetsing. Korte hersteltermijnen en hoge administratieve lasten hebben grote impact bij deze organisaties.

Knelpunten bij naleving van ANBI-criteria

Naleving ANBI-criteria

Op het gebied van naleving van de ANBI-criteria zijn de respondenten gevraagd naar hun ervaringen met de ANBI-criteria en de knelpunten die zij ervaren. De volgende vraag stond hierbij centraal: *Ervaart je organisatie problemen bij de naleving van de ANBI-criteria?*

Figuur 3 Ervaart je organisatie problemen bij de naleving van de ANBI-criteria?

Respondenten die 'helemaal niet' antwoordden op nalevingsproblemen, bijna twee derde van de deelnemers, kregen geen vervolgvragen over knelpunten. De N is in onderstaande resultaten daardoor lager en heeft betrekking op de subgroep die wél problemen ervaart, en dus niet op alle respondenten.

Knelpunten

Over het algemeen zitten de knelpunten bij naleving van ANBI-criteria vooral in complexiteit en onduidelijkheid van regels, de uitvoeringspraktijk en impact op kleinere organisaties. De top **vijf grootste knelpunten** waar tegenaan wordt gelopen, wordt onderstaand toegelicht.

1. Steun aan niet-ANBI's in binnen- en/of buitenland

Bijvoorbeeld: geen steun mogen verlenen: 1) aan niet-ANBI's met dezelfde doelstelling; of 2) ten behoeve van kerntaken van niet-ANBI's; of 3) steun aan niet-ANBI's op instellingsniveau; of 4) voor een langere periode aan een niet-ANBI.

Er is in de sector onrust ontstaan over de door de Belastingdienst aangegeven regel dat maatschappelijke organisaties geen steun (anders dan projectsteun) zouden mogen geven aan organisaties zonder ANBI-status. De resultaten bevestigen dit beeld. In dit onderzoek springt steun aan niet-ANBI's eruit als een structureel knelpunt.¹

Wat opvalt is dat dit knelpunt zich voordoet in binnen- en buitenland, terwijl aanvankelijk werd verwacht dat dit voornamelijk internationale samenwerking zou betreffen. Ook in Nederland

¹ Het onderzoek is uitgezet voordat de Kamerbrief ([kenmerk: 36812-126](#)) d.d. 1 juli 2026 door staatssecretaris Eerenberg naar de Kamer is gestuurd, waar wordt ingegaan op steun aan niet-ANBI's. Er wordt aangegeven dat de Belastingdienst met betrekking tot internationaal werkende ANBI's zal bezien of het wenselijk en mogelijk is om de praktijk handvatten te bieden door enkele omstandigheden aan te geven die van belang (kunnen) zijn bij de beoordeling.

worden er initiatieven en maatschappelijke projecten zonder ANBI-status door organisaties gesteund die van groot belang zijn voor de samenleving. Steun aan een niet-ANBI in het buitenland maakt samenwerking met buitenlandse partners voor goede doelen lastig en ligt niet in lijn met ‘trust-based philanthropy’.

De uitwerking van de regel (in elk geval tot aan de Kamerbrief, zie noot 1) sluit onvoldoende aan bij de huidige maatschappelijke praktijk in binnen- en buitenland.

2. Stamvermogen

Bijvoorbeeld: beperkte mogelijkheid om zelf stamvermogen aan te houden terwijl de inkomsten van dat vermogen wel belangrijk zijn voor de instelling.

Er wordt tegen verschillende knelpunten aangelopen rondom het stamvermogen. Zo is er in sommige situaties sprake van veel ‘historisch vermogen’, waardoor het lastig is om achteraf vast te stellen welk deel als stamvermogen kan worden aangemerkt. Ook bestaat onduidelijkheid over de omvang van het stamvermogen in relatie tot bestaande reserves en over de ruimte voor inflatiecorrectie. Een respondent geeft aan dat zelfs is afgezien van een schenking, omdat de regels te complex bleken om het vermogen te ontvangen en te behouden.

Daarnaast geven sommige respondenten aan dat vermogen en de opbrengsten daarvan een belangrijke rol spelen bij de instandhouding van de organisatie en de continuïteit van activiteiten. Zonder inkomsten uit bijvoorbeeld huur, pacht, rente of dividend is de exploitatie in sommige gevallen negatief. Ook wordt genoemd dat grote giften of nalatenschappen niet altijd direct wenselijk zijn om te besteden en dat spreiding over meerdere jaren de voorkeur kan hebben.

Verschuillende respondenten ervaren dat de regeling rondom stamvermogen en het bestedingscriterium niet altijd goed aansluit bij hun praktijk. Dit wordt onder meer genoemd door fondsen en kerkgenootschappen.

De resultaten laten zien dat regels rondom het stamvermogen door sommige respondenten als complex, onduidelijk en risicovol worden ervaren.

3. Aanhouden van reserves

Bijvoorbeeld: continuïteitsreserve mag niet worden aangehouden voor algemeen nuttige uitgaven, wel voor de kosten van de werkorganisatie. Terwijl kosten voor de werkorganisatie algemeen nuttige uitgaven zijn.

De resultaten laten zien dat de regels rond reservevorming relatief vaak door respondenten, die knelpunten ervaren, als onduidelijk en administratief belastend worden ervaren en onvoldoende passen bij langetermijninvesteringen. De norm voor reservevorming die door de Belastingdienst wordt gehanteerd, blijkt bij sommige organisaties onbekend.

Bij incidentele, zeer grote giften of legaten kan de verplichting om reserves binnen één of twee jaar te besteden volgens respondenten op gespannen voet staan met de wens om middelen op een verantwoorde manier en over een langere periode in te zetten. Als voorbeeld wordt genoemd

dat een partnerorganisatie meer baat kan hebben bij een bijdrage van € 100.000 per jaar gedurende vijf jaar dan bij een eenmalige bijdrage van € 500.000.

Ook wordt genoemd dat de toegestane periode voor reservevorming niet altijd aansluit bij de praktijk. Zo geven respondenten aan dat voor de bouw, verbouw of renovatie van een (kerk)gebouw vaak gedurende vijf tot vijftien jaar middelen moeten worden gereserveerd, terwijl de Belastingdienst uitgaat van een uitgaveperiode van enkele jaren na opbouw van reserves.

Er is bij deze respondenten behoefte aan meer duidelijkheid, maatwerk en ruimte voor langjarige reserveopbouw.

4. Levering van producten en diensten ('commerciële activiteiten')

Bijvoorbeeld: onduidelijk wanneer inkomsten uit producten en diensten nog 'algemeen nuttig' zijn en wanneer ze worden gezien als 'commercieel'.

Respondenten geven aan dat zij het niet altijd duidelijk vinden welke activiteiten als algemeen nuttig worden aangemerkt en wanneer sprake is van commerciële activiteiten. Hierdoor moeten organisaties scherp blijven of ze voldoen aan de ANBI-eisen op dit gebied. Als voorbeeld wordt genoemd dat sommige ANBI's ervan afzien om bijvoorbeeld concerten te organiseren of ruimtes te verhuren, terwijl dit voor een dorp of plaats, en de ANBI zelf, wel van toegevoegde waarde kan zijn.

Ook worden voorbeelden genoemd van uitgaven die volgens respondenten passen binnen de doelstelling van de organisatie, maar waarbij onduidelijkheid bestaat over de kwalificatie ervan. Daarbij wordt onder meer verwezen naar het financieren van een boek wat de schrijver op verzoek van de organisatie is gaan schrijven of opdrachten aan consultants die algemeen nuttig zijn. Daarnaast bestaat onzekerheid over de vraag wanneer het leveren van diensten, zoals lezingen of deelname aan discussiepanels, als algemeen nuttig of als commercieel moet worden beschouwd.

Verder rijzen er vragen over de mogelijkheden voor instellingen om noodzakelijke (continuïteits)reserves te vormen uit opbrengsten van activiteiten waarvoor een vergoeding wordt gevraagd, zoals kaartverkoop. Sommige respondenten geven aan dat zij weinig andere inkomstenbronnen hebben en onzeker zijn over de ruimte om reserves op te bouwen vanuit deze opbrengsten. Ook noemen respondenten dat de onduidelijkheid over commerciële activiteiten gevolgen kan hebben voor fondsenwervende activiteiten waarbij entreegelden of andere vergoedingen worden gevraagd, zoals een galadiner.

Er komt daarnaast naar voren dat er onduidelijkheid leeft op het gebied van het rekenen van btw. Omdat dit buiten het terrein van het ANBI-team valt, is dit opgenomen in een noot².

² De resultaten laten zien dat het op het gebied van de levering van producten en diensten niet duidelijk is wanneer er wel of geen btw moet worden berekend. Btw-kwesties zorgen voor een complexe administratieve situatie. Deze fiscale kennis ontbreekt intern vaak, wat vervolgens tot hoge kosten kan leiden door het inwinnen van extern advies. Het maakt het draaiende houden van een kleine organisatie soms complex en verhoogt de druk op het behouden van de ANBI-status.

Organisaties ervaren de normering rondom de vraag wanneer sprake is van een algemeen nuttige activiteit en wanneer van een commerciële activiteit als onduidelijk en lastig.

5. 90% criterium

Bijvoorbeeld: onduidelijkheid wanneer er sprake is van particulier belang versus algemeen nut.

Het 90% criterium roept bij verschillende respondenten vragen op. Respondenten geven aan dat het lastig is om te bepalen welke activiteiten en uitgaven onder het algemeen nut vallen en hoe deze moeten worden meegewogen binnen het 90%-criterium. Daarbij wordt gewezen op de onduidelijke afbakening tussen algemeen nut en particulier belang. Sommige respondenten ervaren dit als een grijs gebied waarbij interpretatieverschillen mogelijk zijn.

Een respondent geeft aan dat steun aan projecten van niet-ANBI's voorheen werd beschouwd als passend binnen het algemeen nut en de doelstelling van de organisatie. Sinds het nieuwe ANBI-besluit van 4 juli 2025 wordt de toepassing van het 90%-criterium als knelpunt ervaren. Ook worden voorbeelden genoemd van activiteiten waarvan onduidelijk is in hoeverre deze als algemeen nuttig kwalificeren. Zo noemt een respondent dat zomerkampen voor specifieke doelgroepen wel onder het algemeen nut kunnen vallen, terwijl bij reguliere zomerkampen waar kinderen tussen zitten die extra ondersteuning kunnen gebruiken de vraag speelt in hoeverre deze als algemeen nuttig of als particulier belang moeten worden gezien.

Daarnaast geven respondenten aan dat het voldoen aan het 90%-criterium administratieve lasten met zich brengt. Ook worden vragen gesteld over de ruimte om eigen inkomsten te genereren en reserves op te bouwen. Een respondent geeft aan dat het door stijgende kosten voor personeel, overhead en fondsenwerving lastig is om een hoog percentage van de uitgaven aan de doelstelling toe te rekenen.

Het 90%-criterium leidt bij sommige respondenten tot onzekerheid en wordt vooral ervaren als onduidelijk, administratief lastenverzwarend en onvoldoende afgestemd op de praktijk van het realiseren van maatschappelijke impact.

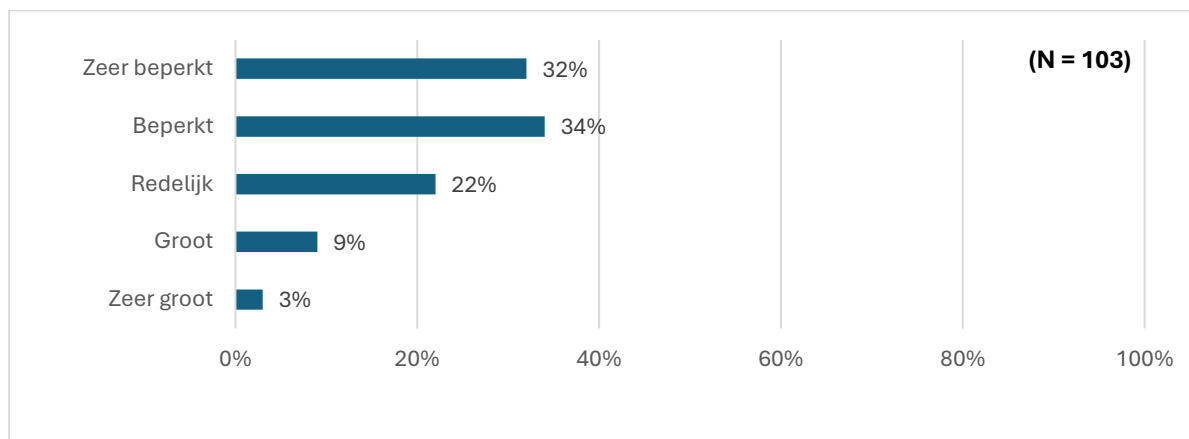
Overige knelpunten

Enkele respondenten ervaren de houding van het ANBI-team van de Belastingdienst als wantrouwend. Onduidelijkheid, complexiteit en hoge administratieve lasten leiden soms tot ontmoediging om de ANBI-status aan te vragen of te behouden. Dit staat op gespannen voet met het oorspronkelijke doel van de ANBI-regeling: het stimuleren van maatschappelijk initiatief.

Uitvoeringspraktijk

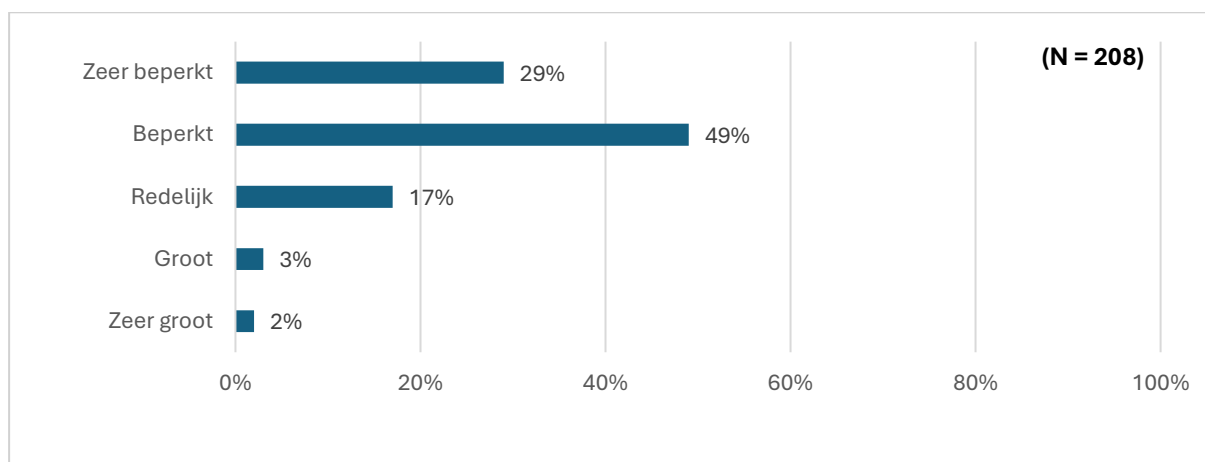
Administratieve lasten

Wat betreft de uitvoeringspraktijk zijn de administratieve lasten bij zowel het aanvragen als bij het behouden van de ANBI-status uitgevraagd onder de respondenten.

Figuur 4 Hoe beoordeelt jouw organisatie de administratieve lasten bij het aanvragen van een ANBI-status?

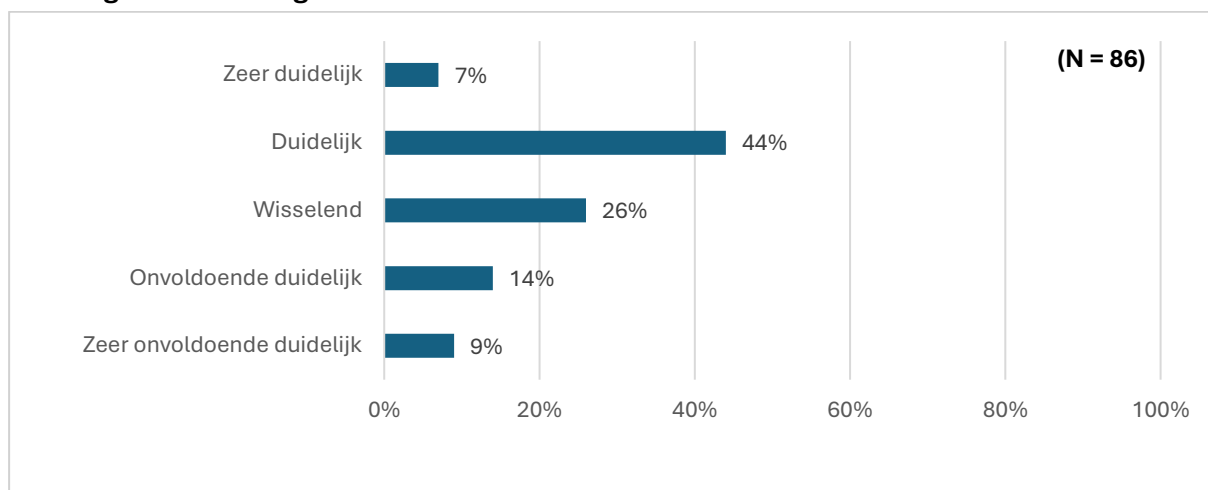
Bij het aanvragen van een ANBI-status zitten de lasten vooral in de hoeveelheid en aard van de vereiste documentatie, het controleren op beleidsvoorwaarden en het verzamelen van financiële stukken en de complexiteit van het geheel. Vooral voor kleine en vrijwilligersorganisaties vormt de aanvraag een zware belasting in tijd en energie.

Figuur 5 Hoe beoordeelt jouw organisatie de administratieve lasten bij behouden van een ANBI-status?

De administratieve lasten bij het behouden van een ANBI-status zitten vooral in de jaarlijkse publicatieverplichting en dossiervorming. De naleving van veranderende regels legt ook een last op organisaties, in het bijzonder bij kleine en vrijwilligersorganisaties, wat leidt tot stress en incidenteel tot de inzet van (extern) deskundigen/ Het aantekenen van bezwaar en beroep levert veel (werk)druk en hoge kosten op bij organisaties.

Ervaring met Belastingdienst

Figuur 6 Hoe ervaart jouw organisatie de duidelijkheid van de argumentatie van de Belastingdienst tijdens controles of discussies over interpretatie van ANBI-criteria?

Conclusie

Het onderzoek geeft duidelijk aan dat een groot gedeelte van de respondenten uit de voeten kan met de huidige ANBI-criteria en -toetsing en overwegend positief is over de regeling. Ook zijn er deelnemers die tegen obstakels aanlopen, wat hen belemmert in het realiseren van hun algemene nut. Zij hebben vooral behoefte aan duidelijkheid, eenvoud, proportionaliteit en vertrouwen.

<i>Knelpunten</i>	<i>Wat is er nodig?</i>
Steun aan niet-ANBI's	In de Kamerbrief (zie noot 1) wordt aangegeven dat de Belastingdienst met betrekking tot internationaal werkende ANBI's zal bezien of het wenselijk en mogelijk is om de praktijk handvatten te bieden door enkele omstandigheden aan te geven die van belang (kunnen) zijn bij de beoordeling. Dergelijke richtlijnen kunnen bijdragen aan meer duidelijkheid en een betere aansluiting op de praktijk. Wel is het van belang om ook aan te sluiten op de praktijk van in Nederland werkende ANBI's.
Stamvermogen	Meer duidelijkheid en voorlichting en meer ruimte om zelf het stamvermogen aan te wijzen als dit nodig is voor de continuïteit van de instelling.
Aanhouden van reserves	Meer duidelijkheid en voorlichting, bijvoorbeeld middels gestandaardiseerde voorbeelden.
Levering van producten en diensten	Meer duidelijkheid en voorlichting.
90% criterium	Meer duidelijkheid en voorlichting.

De gewenste aanpassingen richten zich op meer duidelijkheid en voorlichting en het beter aansluiten van beleid op de praktijk. Door het ANBI-stelsel werkbaarder te maken, kan worden voorkomen dat het zijn stimulerende werking verliest.